

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

8. Academia Litt. ethnicorum utilis, Christianismo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

Offendit ea res grauitè Pechinum vniuersam, multisque iam iratos nominibus Mandarinos egit ad laxandam querelis indignationem; per calcata regni primaria capita ingressum vrbeim vile mancipium; abiectos ad pedes lecticiorum imperij Rectores, ab homuncione quem Regis gratia non posset in tantum apicem tollere vt natiuo illum ex quo esset concretus, cæno ablueret; palam factò fecisse agresti, & sordido, quàm esset impar fortunæ nobili, & magnæ. Prouidam sane bonamque naturam quæ sterilitate, monstra talia damnaisset, fore alioqui vitam hominum miseram, nisi belluina istorum improbitas cum iis interiret. His & similibus quæ sagacem Eunuchum minimè lauerunt, vindictam reposuit inter Sinas, si quæ alia, grauem & acerbam; Mandarinos omnes gestatorio interdixit quod insigne honoris præcipui, quo super populum, humeris hominum ferebantur iis detrahère, nihil erat aliud, quàm illos plebeiis æquare, malebantque, vt sunt exquisitissimo læsæ dignitatis & gloriæ sensu, domi se claudere quam notas exuti suis gradibus solennes, in publico cerni. Depressio nem nobilium fœdam, secuta est fœdior lutulentæ fœcis prouectio, Eunuchorum scilicet omnium, qui perinde ac forent in suo Queicuno Regis Patres, ima licet è classe seruulorum insolecebant palam ferocius: huic mancipiorum abiectorum impudentiæ inhibendæ, Mandarinis maioribus ausis maiores duos ex iis iuridicè cædere vilissimos, & à trulla seruos; pœnam hanc Queicunus apud Regem criminatus est tam dolenter, vt milites cum carnificibus illicò mitteret ad inquirendos Mandarinos pœnæ illius auctores æquissimos. Ex iis qui primus in manus illorum incidit, fustuario publicè est necatus; alter iis se viuam sepeliit latebris vt nunquam postea visus sit; infamem reliqui carnificis manum, morte spontanea sceleratius præuerterunt, fuitque hic primus sanguinolentæ missus tragediæ qua amplissimus Literatorum Ordo Queicuni gratiæ litauit. Stragis causam breuiter hinc tango, quod nostris quoque cum rebus coniuncta sit.

Paucis ab hinc annis Literati, Vulsuæ vrbe Nanchino proxima, coierant in Academiam, in qua de moribus tractabant; & optima gubernatione, quod institutum & fama celebre, & fructu euident, propagatum est cœterum numero in varias vrbes australium partium, velut membra viuis corporis, nec erat ferè Mandarinus alicuius notæ in illo quatuor Prouinciarum tractu vasto quæ præcipuè studiis, & ingeniis florebat, quin iis sodalitiis nomen daret. Præerant quibudam Doctores Christiani, Leo, Paulus, & Michaël; laudabant ea Patres maiorem in modum quòd Academicis Christianum sensim afflarent spiritum qui præter diuina, motum quoque iisdem incumbit documētis, sed in præstantiori argumento. Præclarum denique inuentum eò plausus tulit, & approbatio, vt sumptu liberali ædificaretur etiam Pechini ornareturque magnificè instituti illius formæque sodalitas, cuius docti circum parietes vitorum Illustrium fulgebant scriptionibus eruditis in

8.
Academia
Litt. ethnico-
rum vti-
lis, Christiani-
simo.

laudem virtutum diuersarum quarum eximia commendatione celebrabatur potissimam Colaui Ié, reliquorum Magister, & parens. Hæc ergo ex Academia Mandarinus grauis, qua boni publici detrimento, qua regni dedecore diu indignatus, quod imperij Sinenfis immensa machina semiviri vnus indocti & vilis ministerio & libidini versata crederetur, libellum Regi obtulit supplicem, quo illi diserte censetur incommoda, quæ imperitia Eunuuchi arrogantis & potentia impotens Regno inuexerat, nunquam antea ex omni memoria solito nisi sapientum, & Doctorum consiliis permitti. Rex inficiari ea incommoda nec valens, quod manifestius tenerentur; nec culpam damnare cuius erat ipse auctor primarius, silentio respondit, quo illic molesti interpellatores plectantur à Regibus. Sed eo silentio nihil exterritus vir fortis, alterum Regi libellum ingerit priori acriorem, & exaggeratum grauioribus querelis, quo Rex item in reiectitiisposito superiorem Mandarinos maximè offendit quorum magna pars, Academici præsertim libellis materiam suppeditauerant. Ergo hinc veri nimium augeres, malorum in dies ingrauescentium inter se statuunt ab aula secedere, iacturæque omnium dignitatum præuertere maculam quæ apud posteros erat iis hæcura quod ruinas imperij sub Rege femina, & spædote ministro spectassent otiosi, cuius probri erat tanta indignitas, vt esset crimen ab eius aspectu procul non fugere, multoque atrocius, eius in publicum quotidiana damna patienter ferre. Eam ob rem permulti singulis libellis sed communi consensu supplicant, liceret sibi abire Magistratu, & priuata domi, atque ingloria, sed infonti vita contentis viuere. Multitudine illustrium supplicum consternatus Gæicunus interibat, nisi sua illi fauisset vafrities trita sceleribus, & vsu doctissima Imperatorem iuuentem quod veller flectere. Siste illi se mæstus, & humilis, ac siue præmij, seu gratiæ loco infimè supplicat, leuari honoris pondere cui se sentiret nimium imparem; missionem sibi cõcederet si minus extra palatium, saltem inter familiæ onera. Fore illi facilem iacturam seruuli, cui nihil inesset ad vsum boni, nisi quod vita sua plus eum amaret, iussâque ad hæc adiungens lachrymas, quid enim, ait, hominis sum; ad Mandarinos tot ac tantos, quorum alioqui diuinam prudentiam frustra requireret administratio publicorum, si velle pergeret sua cùmque opera in iis vti. Atque hic productis Mandarinorum codicibus, postulate eorum Regi explicuit, seu minas, inquit, quibus meam in aula stationem discessu suo vlturi sunt. Iteratæque contestatione tenuitatis, & fidelitatis, Regi auctores libellorum de nomine censuit; qui conturbatior primum postulatis, mox causa illorum cognita qua se dolebat in Gæicuno speratam, indignabundus libellis subseribit; abirene si vellent, se nihil verare, imò si nollent etiam abirent, illos ab se vitro ex aula pelli, honorem insignibus, titulis, & iure spoliari, Mandarinum officium ac nomen iis in perpetuum abrogari, classèque inter opifices artifices; & plebeios æternum ignobili, cum parentibus & familiis

familiis damnati. Quas pœnas Sinæ, putant vulgò tam sævas vt mālunt dementes, nec voluntaria defungi quàm huic dedecori superstites vivere. Sortem isti suam in speciem miseram, causâ gloria læti solabantur. Sedes illorum vacuas sibi emeruit competitorum turba venalium. Quicunq; adulatione eiusque sequacium; quin se magnam quoque ab eo putarunt gratiam inituros Academici de quibus diximus in sensu prius Gueicuno, illique inuisti, si pulsos ab eo insectarentur velut hostes, staréntque ab huius partibus. Illam enim Gueicunus non Lireratorum, sed perduellium academiam vocitabat qui regni habenas Regi molitentur eripere, & veterum temporum prisco vtu eas Philosophis tradere. Scidit ea res Pechinum in Academicas factiones, & nata est illic Academia priori contraria, quam aquilonarem, à situ nominarunt, vt priorem illam nuncupabant australem; aquilonares Eunucho addicti, proiecto pudore, nundinabantur seruales ambitus captandis honoribus, & beatitatem suam omnem habebant, in mancipij superbi affectatione repositam, susceptâque pro illo inimicitias, non fetto à quo Sinæ abhorrent, sed crudelibus libellis exercebant quibus apud Regem proscindebant australes, referebantque ab eo semper exulcerati in eos animi, rescripta; quale inter alia fuit, cum sex perillustres ex ea Academia Mandarinis diu ex cruciatis necavit in carcere, alium verò gradu celsiorem, carnificis publici fœdo Ministerio fracta gula, proiecit canibus inhumatum. Quam barbariem, etiam post fata læuientem, hausto alij veneno occuparunt, vt necem suam Gueicuno præriperent; & cadaueris contumeliam, inimicis, morte, sibi post mortem vt quidem fingeant, intolerabilius perferendam; alij parato quo mox effertentur sarcophago, fauces laqueo eliserunt. Redacti sunt in proletarios toto imperio trecenti triginta præter Pechinenses, auctique nonnullis Colai tres pœnam deprecari, Magistratus summi abrogationem, pro meriti præmio retulerunt, inter loco motos fuere Doctores Paulus, & Michaël vt qui essent afflictæ Academiæ patroni; & quanquam Paulum palam Christianum sacrilegus ethnicus, fidei odio in casum impulit, cecidit tamen cæteris mollius. Vt tantum exatus Assessoris quem in tribunali Rituum gerebat, honores eius omnes, & notas honorum retinuit. Michaëlem vitæ integritas diu ventilata extra suspitionem culpæ posuerat, cum nouo iure ob ea damnatus est quæ olim eius admiserant propinqui, & quidem tam leuia, & quæ sita vt addendum iis fuerit annorum pondus octo & sexaginta, cuius gratia videretur Magistratu leuandus quem tunc obtinebat, & Proregis quem semestri post operiebatur. Nobis eandem ob Academiam, Christianæ rei fructuosissimam, in præcipiti, & lubrico trepidis tanta in lapsum incubuit libellorum ad Regem librorum in publicum turba; defensionis beneuolæ tanta raritas, vix vt alias vnquam ab ingressu in Sinas perspectum sit clariùs, quòd obseruaremur, & plautum haberemus non esse nostræ sollicitudini, & doctrinæ sed peculiari

Dei patrocínio tribuendum : aduertitque non semel , Sun ille Ignatius Assessor consilij bellici , suos sibi videri Mandarinis ad nostrorum aspectum cæcutire , nec animaduerrere præsentibus ; cùmque tunc impluerent densius à Magistratu Cantonensi Lusitanorum accusationes affectantium Sinarum imperium , & eo consilio nostros quotidie immittentium in Sinas , quinque illos minimè cernere qui versabantur in aula oculis ; sed de iis perinde præsentibus , vt si forent longinqui tractare. Verum de tragicis Pechini casibus dum anno proximo recurrat dicere , debetur hic locus Francisco Sanbiasio , cui Sinarum salutem quàm alteri cuius stetit cariùs video , nam præter labores Apostolicæ in itineribus , & difficultatibus aliis operæ , pœnis se tam dure frangebatur vltionis , vt quod viueret , ac valeret , non tam esset natura quàm gratia. Vrbes duas , & quinque oppida , pagosque complures , & villas excolebat , ipsamque ab iis non ita distantem Sciamaiaum , vbi quamuis duo ex Patribus degerent , sed illorum vices tam diu obiit quoad iis ægrotis aliunde venirent suppetiæ , & centum octoginta huius sæculi anno vigesimo quinto illic sacris abluti , eius bona ex parte , de schola prodiere. Ibat pedes semper nec illum aut imbes , aut viarum abrupta morabantur quò minus decimo eoque longius millari , moribundis ferret postrema solatia , eo in illos studio caritatis , sui que contemptu , cuius velsola pulcherrima species magnum viram ab infidelibus ad Christianos transtulit : quocumque aduenisset , optatissimus Neophytis aderat , omnes ad se trahebant hospitem , obstrictum se tamen piæ comitati , omnibus professus , ommissisque domorum commodis , ruguriolum pagi despiciatissimum , sibi legebat in diuersorium. Sed has corporis ærumnas pensabat Deus , voluptatibus animi haud parò maioribus ; lætis potissimum messibus quibus iactam ab eo sementem ubique fortunabat. Sunchiani (vrbiū altera sibi creditarum) centum nonaginta vnias familiæ inuenit , ad baptismum paratos , & in iis Sunchianos quinque ac viginti , hoc est infimæ classis Literatos : paucis ibidem post mensibus octoginta nouem baptismo lustravit. Breui de pago in pagum alium transgressu dum à via errat , cum duodecim ethnicis Deo interim partis in viam rediit. Illic non rarò diuinitus actus est , quo ipse minimè tendebat , prædestinationis arcana manifesta miracula vel spectaturus ipse vel operaturus ; Deo illi perfectæ corporis rerumque omnium , pro salute animarum despicientiæ iucundissimum hoc honorarium tribuente. Colebant vt sanctum ethnici pariter , & amabant. Suauitati enim amoris in omnes teneri , comes erat in eo vberitas , non ad supercilium morata fastus odiosi , quo multi perperam nituntur auctoritatem sibi colligere sed multum amabilis , & grata. Eius & comitum disiunctissimis locis bene gesta , longius fuerit enarrare habentque non pauca , superiorea naturæ viribus , quibus dum firmius stabant in Christo Neophyti , cæca ethnicorum obstinatio damnebatur , ac ne omnia prætermittam ; vidit phthisi consumptum hominem

9.
P. Sanbiasij
labores exi-
mij.

populus